

Det måtte jo gerne hedde sig!

Hellmut Seifert Toftdahl

Jeg har aldrig selv syntes, at min historie var noget særligt. At vokse op med en alenemor var jo allerede i 1940'erne ikke nogen katastrofe for et barn. Først da Lotte Tarp skrev sin bog: "Det sku' nødig hedde sig", gik det op for mig, at jeg som tyskerbarn nok havde været mere begunstiget end de fleste andre tyskerbørn.

Lotte Tarps skæbne var jo, at hun blev til som "horeunge" i en seksuelt bornert familie, hvor den slags var en skam. Og skammen blev ikke mindre af, at hendes far var tysk soldat.

Jeg tror, mit held har været, at min familie ikke havde nogen social status at værne om. I underklassen har tolerancen over for det seksuelt grænseoverskridende altid været større end i de øvre klasseregioner.

Lotte Tarps bog var en øjenåbner for mig på den måde, at den gjorde det endnu mere klart for mig, hvor pragtfuldt mine forældre havde tacklet situationen under og efter krigen, og min taknemmelighed over for såvel min danske mor som min tyske familie blev om muligt endnu større. Da så *Kristeligt Dagblad* i 2007 udskrev en kronikkonkurrence med opgaven: "Alt om min far", måtte jeg simpelthen skrive essensen af min historie i den korte, koncentrerede form, som en kronik jo er. At jeg så aldrig har kendt min far i fysisk forstand, gjorde kun opgaven endnu mere tillokkende. At jeg skulle vinde konkurrencen turde jeg slet ikke håbe på, da jeg som den eneste af konkurrencedeltagerne skrev om en ukendt far. Jeg synes stadig, det er tankevækkende, at en ukendt far måske på mange måder er langt mere nærværende for et barn end den far, der dengang, hver dag, hele livet, kom træt hjem og skulle varetage både opdragelse og forældrekærlighed. At jeg overhovedet kan fortælle noget om ham, kan jeg takke to stærke kvinder for: Min mor og så den tyske kvinde, han giftede sig med efter krigen, og som jeg først fik kontakt med flere år efter at han var død.

Navngivningen.

Jeg blev født i Hurup Thy i 1942. Beviset er her: Min dåbsattest. Bemærk at jeg ikke har nogen far. Præsten frarådede min mor at indskrive den tyske far på dåbsattesten, da "det kunne skade barnet". I protest herimod gav min mor mig derfor min fars navne som for- og efternavn – stavet på korrekt tysk! Dermed var hans navn uløseligt knyttet til mig. En kærlighedserklæring til min far, og en cadeau til min vedkendelse af mit fædrene ophav, der forhindrede, at jeg nogensinde skulle få komplekser af den grund.

Fødsels- og dåbsattest

for

Familiens navn: *Tofth Dahl,*Fornavn: *Kellmüt Seifert.*Fødested (på landet: by, sogn, herred og amt; i købstæder: købstaden og sognet): *Skibbødal H. - Helsingørh og Søgn.
Røst Hørd. - Fjersdal Hørd.*Fødselsår og -dag: *1942. - 6. juni.*Kirken hvori barnet er døbt eller fremstillet efter hjemmedøb: *Helsingørh kirke.*Dåbsår og dåbsdag samt - hvis barnet er hjemmedøbt - år og dag for fremstillingen i kirken: *1942. - 20. september.*Foreldrenes eller adoptivforeldrenes stilling og fulde navne: *Helga Marie Sundersen, født Tofth Dahl.*

Anmærkning angående optagelse i eller udrædelse af folkekirken:

Overensstemmelsen med ministerialbogen bevidnes

*Helsingørh Thy - den 12. juni 1959.**G. Nissen - Jensen.*

Prestens navn

Embedsstempel eller sigl

Nr. 56 A. 4/5 Olaf O. Barfoed & Co a forlag.

Min mor var 2 gange fraskilt alenemor med 4 piger i alderen 4, 6, 10 og 12 år. Hendes tidligere mænd var arbejdsmænd med ringe indkomster, så hun måtte ernære sig med lidt børnepenge fra det offentlige plus forefaldende arbejde med tøjvask og strygning for de velhavende hjem, der dengang ikke havde vaskemaskiner og tørretumblere. Da besættelsen kom, var der mange virksomheder, som så store gevinster i at samarbejde med besættelsesmagten. Den danske regering opfordrede jo også danskerne til at være samarbejdsvillige og belønnede ligefrem danske arbejdsløse, som søgte arbejde i Tyskland. Så min mor så intet forkert i at tage arbejde hos den tyske garnison, som var oprettet i Sydthy. Der var mange soldater i området omkring Agger, som Hitler var overbevist om ville blive brugt af de allierede ved en eventuel befrielsesaktion i Europa.

Her står jeg som dreng, stolt på en af de bunkere, som min far havde været med til at bygge ved Agger.

Billede 2: Bunkeren

En heldig kartoffel.

Min mor fik job i garnisonens køkken, hvor der hver dag skulle skrælles mange kartofler, så hun fik et håndelag for kartoffelskrælning, som jeg stadig husker fra hendes ældre dage. Og det var her i køkkenet, hun traf min far.

Han var 39 år, ugift og barnløs på det tidspunkt. Det blev kærlighed ved første kartoffel.

Min mor har altid fortalt mig, at hun aldrig havde mødt noget lignende blandt de thylandske bejlere.

Billede 3: Soldaten

Han var skuespiller og maler – og senere hen vittighedstegner til en tysk avis, der hed ”Der Volkswacht” og var det officielle organ for SED. Efter ”Die Wende” i 1990 tog avisen navneforandring til ”Ostthüringer Nachrichten”, der i dag hedder ”Ostthüringer Zeitung”. Han var musikalsk, kunne spille på ethvert instrument, som han fik mellem hænderne, og han var noget af et levemenneske. Han kom til min mors beskedne hjem og medbragte tit store balloner med rødvin, og så blev der liv og glade dage i det fattige hjem.

Billede 4: Familieidyl

En anden verden.

Desværre varede lykken kun kort. Allerede inden min fødsel blev han sendt til Warszawa og senere til Stalingrad. At han overlevede skyldtes en blanding af held og tilfældighed – og så hans hypokondri: han sørgede for at melde sig syg så tit som muligt, og når han var ved fronten, holdt han sig mest muligt i baggrunden.

Billede 5: Lazarettet

Han skød aldrig mod nogen fjende, men når han var nødt til at affyre nogle skud, var de rettet op i den blå luft. Han var imod krig. Han var pacifist og demokratisk socialist af overbevisning.

Han var en stor dyreven, især heste holdt han meget af, og han klarede den værste kulde ved at sove sammen med en af de heste, han om dagen var sat til at være kusk for. Vitaminer fik han ved at ridse i birketræer og drikke saften. Kosttilskud ved at samle svampe i den russiske skovbund.

Billede 6: Dyrevennen med hest under vinterkrigen

De af hans venner, som havde nægtet at gå i krig, var forsvundet i koncentrationslejre, så der var ingen vej uden om krigen, hvis han ville overleve som anstændig tysk intellektuel. Hvad jeg her fortæller, ved jeg fra min mor og fra de breve, han sendte til hende fra fronten og i årene efter krigen.

Billede 7: Feldpost

Det mest levende indtryk har jeg dog fra den kone, han fandt sig, da krigen var ovre. Hun er i dag en kvik dame på 90 år, som elsker at fortælle sin omtumlede historie. Dengang var hun en feteret balletdanserinde:

Billede 8: Eva Seifert (Mutti) som ung

Billede 9: Eva Seifert i dag

Da freden brød ud.

Da krigen var slut, forsøgte min mor at slippe ud af landet sammen med de hjemvendende tyske soldater i håb om at finde min far og så senere få os 5 børn med sig. Hun var tro mod sin tyske kærlighed til det sidste.

Så vi blev anbragt på børnehjem og i pleje hos bekendte, men min mor kom hurtigt hjem igen. Hun nåede ikke engang over grænsen, førend de tyske soldater fik hende overbevist om at opgive. Ved grænsen måtte de jo aflevere alt, hvad de havde medbragt af ejendele, så selvfølgelig kunne de heller ikke uden videre tage en dansk kvinde med sig. Mor vendte slukøret tilbage og meldte sig til politiet for at undgå lynchning fra de mange frihedskæmpere, der pludselig var overalt og for hårdhændet frem mod alle de små, som havde samarbejdet med tyskerne. De store direktører og forretningsdrivende skulle de nok lade være, men de kvinder, der havde ligget i med soldaterne, kunne de uden besvær kaste sig over. En nat stod de uden for vores soveværelsesvindue og bankede med deres geværer på ruden. De ville have hende hen til vinduet, men hun gennede os børn ned under sengen, hvor vi lå og rystede i takt med mor i sengen. Det var så traumatisk, at det er det første jeg overhovedet kan huske fra min barndom, altså som 3-årig i 1945. Selve krigen har jeg ingen erindring om, men min mor bad politiet om at arrestere hende for landsforræderi, indtil gemytterne på gaderne havde lagt sig. I fængslet var hun trods alt i fred for at blive mishandlet. Mens mor var i fængslet, var vi børn overladt til os selv: Mine 2 storesøstre på 13 og 15 år passede os små på 3, 7 og 9 år i det lille hus, som min mor havde arvet fra sin far. Men heller ikke vi kunne være i fred for de hævntørstige frihedskæmpere. En dag bankede nogle af dem på vores yderdør, og min ældste søster gik ud. Da hun så, at de stod med en stor saks, skubbede hun døren i, så hans fod kom i klemme. Den trampede hun på, så han trak den tilbage. Imens løb min søster på 9 bagom til naboen efter hjælp, og så forsvandt lømlerne. Det var nogle store banditter, som min søster kendte fra skolen, og det skal siges til skolens ros, at da min søster fortalte om episoden, tog en af lærerne sig af sagen og gav lømlerne en røffel, så de aldrig viste sig mere.

Billede 10: Storesøster med mor og mig

Men lømlerne handlede jo kun i overensstemmelse med den offentlige mening: "Tyskertøs" blev et af de værste skældsord under og efter besættelsen, og en klapjagt med sakse og verbale tilsvinger satte ind mod disse piger, hvis eneste forbrydelse havde været, at de havde forelsket sig i den forkerte mand på det forkerte tidspunkt.

Det var en sådan mishandling, min mor undgik ved at lade sig fængsle, og min storesøster lige akkurat undgik ved at smække døren i for lømmelens fødder.

I den lille stationsby, Hurup, faldt gemytterne dog til ro, da de første befrielsesmåneder var ovre, og vi mærkede ikke mere til diskrimination. Men befrielsen er altid i mit hjem blev omtalt som det værste, der hændte i min tidlige barndom, og i vores familie har vi aldrig tændt lys i vinduerne d. 4. maj!

Jeg forstår godt, at de fleste oplevede befrielsen som det, navnet siger. Jeg holder også meget af sangen "En lærke lettede", men af andre grunde end de fleste. For mig er det en vemodig påmindelse om min mors skæbne. De fugle der letter i sangen er for mig billeder på min mors sidste illusioner om et bedre liv. De illusioner brast, da hun vinkede farvel til de sidste tyskere på vej mod grænsen og vendte hjem til en trøstesløs tilværelse med udsigt til diskrimination og foragt. Det blev en tilværelse som hun kun fik vendt til noget stærkt i kraft af sin tro på, at det, hun havde gjort ved at følge sit livs store kærlighed, var det rigtige både for hende og for mig.

Båndene brister.

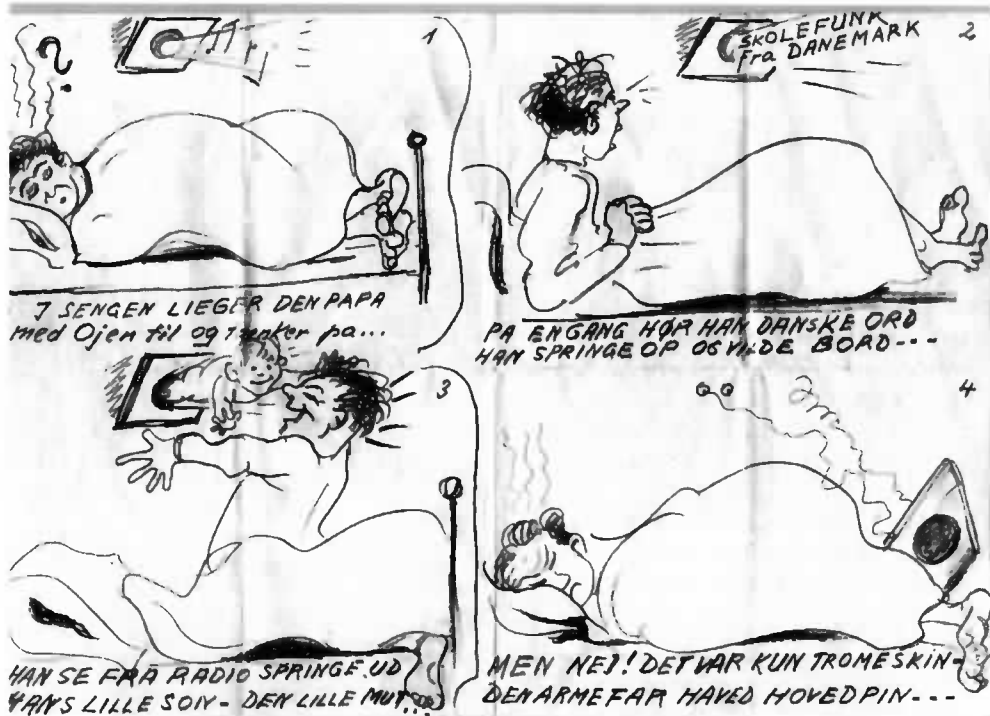
Min barndom forløb stille og roligt i den thylandske idyl. Min far skrev jævnligt til mig i et dansk, som blev mere og mere gebrokkent. Min mor sendte billeder af hende og mig, vel sagtens i et forsøg på at holde hans forelskelse ved lige:

Billede 11: Den stolte moder

At han savnede kontakt med sin dreng kan ses af denne tegning, som han sendte til mig. En sådan far må man da holde af!

Billede 12: Fars drøm

Jeg var lidt irriteret over hans evindelige spørger til min skolegang og de kunstneriske evner, som jeg ikke havde arvet efter ham. Han så gerne, at jeg kunne tegne og male, og hvert år til jul fik jeg et sæt farvelade, som jeg ikke rigtigt kunne bruge til noget. Han sendte også nogle af sine tegninger til mig, for eksempel denne:

Billede 13: Angreb fra luften

Denne tegning er det nærmeste han kom at omtale krigen for mig. Meget skånsomt i betragtning af, hvad han må have oplevet ved Warszawa og Stalingrad.

Engang kopierede jeg Anders And bladets forsidetegning og sendte til ham. Han svarede, den tegning kendte han godt. Mor havde fortalt mig, hvordan tyskerne ved grænsen havde brændt en masse skrivemaskiner på bålet, og det kunne jeg ikke tilgive ham. Jeg skrev, at han gerne måtte sende mig en skrivemaskine, hvad der selvfølgelig var utænkeligt fra det ludfattige DDR. Senere har jeg læst, hvordan ikke blot skrivemaskiner, men alt, hvad soldaterne havde puttet i deres bagage, måtte afleveres som krigsrov ved grænsen. Mine breve til ham blev kortere og kortere, og efterhånden ebbede kontakten ud. Jeg stoppede simpelthen med at besvare hans breve, og så har han vel forstået lektien og ville nok ikke trætte mig yderligere. Jeg har siden hen erfaret, hvordan det pinte ham. Hvad min mor angår, så har hun nok heller ikke tilskyndet mig til at bevare kontakten. Mine storesøstre har fortalt mig, at hun var bange for, at jeg skulle opsøge ham og eventuelt vælge en tysk tilværelse. Hendes håb om et gensyn med ham svandt efterhånden som Jerntæppet blev mere og mere generende for kontakter mellem Øst og Vest. Han har heller ikke fortalt hende om den familie, han stiftede, da han vendte tilbage til det sønderbombede Tyskland, men hans breve til hende vidner om megen bekymring og omsorg for hende og ikke mindst hendes fem børn. F.eks. opfordrede han hende til ikke at forære mig krigslegetøj. Hun fortalte ham med stolthed om, hvor godt jeg klarede mig i skolen.

Billede 14: Far med sin 16 år yngre kone og sine tyske børn som små

Billede 15: Far som ung skuespiller

Billede 16: Far som ældre tegner

Billede 17: Sidste familie billede med den gamle far. Han døde i 1965 som 62årig

Det tyske sprog var jeg tiltrukket af, og så snart jeg kunne lidt tysk, skrev jeg til ham på hans eget sprog, hvad der selvfølgelig bidrog yderligere til, at hans danske blev ringere og ringere. I puberteten havde jeg, som enhver anden dreng, behov for et faderopgør, og det var jo let for mig: Jeg droppede ganske enkelt kontakten, og jeg hørte ikke mere fra ham. Jeg savnede aldrig en far. Min mor var så stærk en personlighed, at hun sagtens kunne opfylde begge forældreroller, og jeg lærte tidligt mig selv at være "manden i huset", hvad jeg siden hen har haft megen gavn af.

Den nye familie.

Så døde min mor i 1975, 70 år gammel, og jeg hjalp mine søstre med at rydde op i hendes gemmer. Her fandt jeg alle de breve fra krigen, som hun omhyggeligt havde gemt, og læsningen af dem gjorde mig nysgerrig efter at undersøge, om han måske endnu levede. Han var født i 1903, så sandsynligheden var der jo. Jeg skrev et kort brev til den "ukendte læser", om denne ville være behjælpelig med at få brevet sendt til rette vedkommende. Adressen var den sidste og samme som i alle brevene, i den sydtyske by Jena. To uger senere fik jeg et svar fra en ung pige på 19 år, der skrev, "Ich bin dein Halbschwester und heisse Irene" vedlagt dette foto:

Billede 18: Irene som ung

De østtyske myndigheder havde jo styr på deres indbyggere, og et brev fra Vesten blev selvfølgelig åbnet, og enhver mistanke om illegalt samkvem med vesterlændinge blev nøje efterforsket. Men denne kontrolvirksomhed var til min fordel. Jeg fik kendskab til min store søskendeflok på 4 brødre og en søster, samt en stedmor, Mutti kalder vi hende, på 49. Jeg fik at vide, at de vidste alt, hvad min far havde vidst om mig, og at jeg var mere end velkommen til at besøge dem.

Det skulle vise sig nemmere sagt end gjort. Man skulle søge om visum 3 måneder før med et stempel fra den danske myndighed, notarius publicus, til dokumentation for, at rejsen var helt privat. Østtyske penge eksisterede ikke officielt i Danmark, men min bank havde dog nogle i en skuffe, som jeg kunne købe – uden kvittering – til en kurs, som var langt bedre end den, jeg kunne få i DDR. Så jeg tog Østekspressen fra København derned. Jeg blev vækket midt om natten i Warnemünde af bevæbnede toldere og politi, som gennemrodede hele min bagage og krydsforhørte mig – jeg var nemlig dengang temmelig langhåret. Men jeg slap gennem kontrollen og ankom tidligt morgen til Ostbahnhof i Berlin. Et trøstesløst syn med osende damplokomotiver og næsten ingen rejsende på perronen, men dér, midt i kulstøv og damp stod så min halvsøster, Irene, med et stort smil. Hun var rejst de 200 kilometer fra Jena til Berlin for at gelejde mig til en anden banegård, hvorfra et indenrigstog gik til Jena. Vi omfavnede hinanden, lidt forlegne, men også bevægede af situationen.

Hun har senere fortalt mig, hvordan hun havde ventet at finde en adstadig gymnasielektor, og i stedet mødte hun en 34-årig langhåret og skæget hippie.

Billede 19: Mig som ung sammen med min halvbroder, Martin Seifert, som var og stadig er skuespiller ved Berliner-Ensemblet.

Fars skattekiste.

På banegården i Jena stod min stedmor med åbne arme, og jeg tilbragte en uge sammen med dem alle. Penge havde jeg jo nok af, men der var ikke så meget at købe. Vi listede hen til en af de butikker, som staten havde etableret for at opsnappe vestpenge. Det svarede til en middelmådig dansk jernbanekiosk, og der var kun adgang for udlændinge. Men lidt kaffe og slik kunne jeg da få med hjem til familien, hvor der også var små børn. De var glade for de fine bolscher og tog nogle med i skolen dagen efter. Da de kom hjem, var de ikke nær så glade. De var nærmest bange for mig, for læreren havde fortalt dem, at en person med penge fra Vesten var ond, så ham måtte de endelig ikke modtage noget fra, så det var hermed slut med min optræden som Krøsus.

Min stedmor viste mig sit pulterkammer, hvor hun havde gemt min fars ting. Han havde været et rodehoved, så da han var død i en alder af 62, havde hun ved venners hjælp fået det hele puttet i nogle kasser og gemt væk. Jeg kunne bare tage, hvad jeg havde lyst til.

Kasserne var fyldt med tegninger og skitser til teaterkulisser: han var foruden skuespiller også kulissetegner og satiretegner for en avis. Jeg tog, hvad jeg så kvaliteter i, og vil nu vise noget af det, der giver indtryk af hans personlighed. Alle de breve, jeg havde sendt til min far, havde hun gemt i et lille skrin. "Vi regnede bestemt med, at du engang ville dukke op", har hun sagt, så også dem har jeg fået.

Billede 20 -28: Fars kunst.

Klassisk profiltegning

Hitlerkarrikatúr

"Pigtrådssamtale" – satire over militæret..

Flot plakat for en musikparade i 1939, hvor det ellers var andre, dystre parader der prægede de tyske gader

Plakat for et skuespil af Carl Sternheim

Hyldest til den røde næve, som far troede på, indtil 17. juni 1953, da DDR-regimet pudsede sovjetisk militær på demonstrerende østtyske arbejdere

Bedst er han i det fabulerende:
Her en teaterkullisetegning
af Cafe Momus i operaen "La
Boheme"

- og her et stemningsbillede fra
hans elskede
Paris, som han
var omkring i
1942

Grænseløs bevægelighed.

Siden da har jeg besøgt dem jævnligt. I DDR-tiden kunne kun Mutti få lov at besøge mig. Hun blev jo hurtigt pensioneret, så hende ville styret hellere end gerne af med, så hun kunne kun købe en **enkeltbillet** til Danmark og så en **halv færgebillet** fra midten af Østersøen til Warnemünde! Ville jeg af med hende igen, måtte jeg sørge for hendes transport fra Århus til **midten af Østersøen**. Ikke engang til mit bryllup kunne mine søskende få lov at være med, hvor jeg ellers havde sørget for stemplede papirer på at besøget var af upolitisk indhold.

Efter Berlin-murens fald har de tit besøgt mig. Nu har de jo lov at rejse, hvorhen de vil, men nu kniber det med at få tid og penge til det. De knokler for at opretholde en levestandard, der ligner en dansk middelklasse, og det er ikke blevet bedre af, at de fik Euroen. Vekselkursen var god nok, men varene steg så meget, at tallene på prisskiltene ligner dem,

der var under D-marken, selv om kursen var ca. 1-2. De misunder os, at vi bliver spurgt om Euroen, og de advarer mig mod nogensinde at sige ja til den.

I dag er min Mutti en frisk dame på 90 år. De penge, jeg vandt for min kronik i Kristeligt Dagblad, brugte jeg i 2008 på at invitere hende med på hendes drømmerejse til Firenze.

Emnet for kronikken var jo "Alt om min far", og da det meste af, hvad jeg ved, kommer fra hende, skulle præmien selvfølgelig også tilfalde hende.

Billede 28: Mutti i Firenze

Hvad kan vi så lære af det?

Pointen med min historie er at vise, hvor meget det betyder for et barn at kende sine rødder. Gennem hele min barndom og ungdom savnede jeg aldrig fysisk kontakt med min far, fordi min mor havde styrke nok til at opfylde mit omsorgsbehov. Men det kendskab, jeg desværre først fik efter hans død, har været uvurderligt, også selv om det kun blev til gennem min mors gemte breve og min stedmors fortælling. Jeg ved, at jeg har været privilegeret med to stærke kvinder: min danske mor og min tyske stedmor, og med en far, der har været et anstændigt menneske. Jeg kan ikke vide, hvordan jeg ville have reageret såfremt jeg havde mødt et monster i form af en krigsbøddel under min efterforskning, men jeg er sikker på, at også den viden ville have givet mig styrke til at vedkende mig min egen identitet. En slægtstavle vil vel ofte afsløre tvivlsomme vildskud i genealogien, hvis ens rødder fortaber sig i et morads af historisk uvej.

Min historie kan også perspektiveres til nutidens skødeløse omgang med sædceller: I dag anses det for en menneskeret at enhver kvinde kan blive mor, uanset hendes seksuelle orientering eller succes på det erotiske forplantningsmarked – men prisen herfor betales af hendes barn, som fratages muligheden for at opspore sine genetiske rødder.

For nogle år siden blev en ung mand dømt for ”usømmelig omgang” med lig, fordi han gav sin afdøde far en sidste køretur på motorcykel gennem København; men usømmelig omgang med sæd er fraværende i retsplejen, så unge mænd har ret til at sprede deres sæd for alle vinde og blive fædre til hundredvis af børn, som ikke har en chance for at opspore deres fædrene ophav. Vi læser med undren og forfærdelse om nazisternes raceprojekt: Lebensborn, hvor ariske kvinder og mænd blev sat til at yngle og satte børn til verden som stadig leder efter deres genetiske ophav. Samtidig accepterer vi, at feminismen i selvrealiseringsens navn i dag tillader kvinder at blive gravide med anonym, fremmed sæd og dermed fratage deres afkom muligheden for at opspore deres genetiske rødder. To forskellige tidsaldrer laver den samme forbrydelse: at gøre børn til ofre for en herskende samfundsideologi.

Vores efterkommere vil undres med samme forfærdelse. Et barns ret til at kende sit fædrene ophav burde indskrives i menneskerettighederne og afkræves af ethvert samfund, der kalder sig civiliseret!

Billede 29: Barn

En af fars mange tegninger af børn

LINKS:

Vinderkronikken og interview i den anledning kan læses på:

<http://www.hellmuttoftdahl.dk/>